

„De Darde Klokke”

September
2025

EDITIENUMMER

216

Drie moandeleks tidschrift veur Ommen

in samenwerking met Cultuurhistorisch Centrum Ommen

80
JAAR
VRIJHEID
1945 | 2025

Colofon

STICHTING DE DARDE KLOKKE STICHTING OUDOMMEN.NL

Voorzitter

Harry Woertink
T 0529-452963

Secretaris

Sir Schokkenbroek
Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
E dedardeklokke@gmail.com / sir@oudommen.nl

Penningmeester/ledenadministratie

Albert van der Vegt
Sperwer 34, 7731 KB Ommen
T 0529-456317 - E albertvdvegt@live.nl

www.dedardeklokke.nl

www.oudommen.nl

www.museum-ommen.nl

CULTUURHISTORISCH CENTRUM OMMEN

Voorzitter

Gerry Arts-Moerman
T 06-22246510

Secretaris

Jan Doedens
Koekoeksbloemstraat 12
7731 WB Ommen
T 06-31553719
E j.doedens@hetnet.nl

Penningmeester

Herman Kortman
T 06-23944250

www.museum-ommen.nl

HISTORISCH MUSEUM OMMEN

Den Oordt 7, 7731 CM Ommen

GEMIENSCHOP OLL OMMER

Veurzitter

Johan Dankelman
T 0523-676269
M 06-17174249

Schriefster

Wilma Runhart
De Haar 19, 7738 PV Witharen
E wilmarunhart@hotmail.com
T 0523-676287

Penningmeester

Henny van Keulen
E gjvank@hotmail.com
T 06-25414442

Overname van artikelen toegestaan met bronvermelding.

Drie moandeleks tidschrift veur Ommen i.s.m.:
Gemeenschap van Oll Ommer
Cultuurhistorisch Centrum Ommen
OudOmmen.nl

Redactieadres

Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
T 0529-463111
E dedardeklokke@gmail.com

www.dedardeklokke.nl

Lidmaatschap CCO

- € 25,50 per jaar lidmaatschap CCO inclusief abonnement De Darde Klokke.
 - € 27,50 per jaar bij niet automatische afschrijving.
- Betaling op IBAN NL97 RABO 0378 9039 77 t.n.v. CCO

Abonnement De Darde Klokke

- Voor betaling van abonnement op De Darde Klokke
€ 8,00 per jaar (4 nummers) Betaling op IBAN NL72 INGB 0003 0435 54 of
IBAN NL08 RABO 0348 9059 04 beiden t.n.v. 'De Darde Klokke' te Ommen.

Lidmaatschap Gemeenschap Oll Ommer

- Alleenstaanden € 7,50 per jaar - Gehuwden € 12,50 per jaar
IBAN NL42 RABO 0348 9029 64

Met dank aan

Notarispost Ommen
Tuincentrum Jurrie Baas
Aannemersbedrijf M. van der Vegt
Jouw Printshop
Douwe's Dump
Installatiebedrijf Groen Ommen
Autoschade Huysmans
Ommer Automaten
Bandenservice Ommen
Pearle Opticiëns
Schildersbedrijf Van Elburg
Dakdekkers- en Renovatiebedrijf
E. van der Linde Ommen BV
Café-Restaurant 'De Nieuwe Brug'
Slaapkenner Touwen
Stucadoorsbedrijf Rinus Zwanepol
Dunnewind Groep BV
Vechtdal Uitvaartverzorging
Koe Safari - Erve Vechtdal

Bouwbedrijf Vonder BV
Van der Bent Houtbouw
Ekkelenkamp
lunch - patisserie - diner- ijssalon
Lennips groep Vastgoed Onderhoud
Takman Gereedschappen
Cents Autocentrum
Café-Restaurant 'Flater'
Wijnhof dranken & delicatessen
OCB Bouw bv
Kompanen
Restaurant-Catering 'De Bootsman'
Gotink-Oco Maaltijden
Bungalowpark 'Hoge Hexel'
Expert Ommen
Bentum Nijboer Notarissen
Hovenier Arjan van der Veen
Nijkamp Installatietechniek
Koot Speelgoed

Brasserie Tante Pos
Goudsmid Atelier & Juwelier Zandbergen
Bakkerij van der Most
Freesverhuur Ommen
Timmer- & Onderhoudsbedrijf Kleinlugtenbelt
Sportrijk fit & gezond Ommen
Kapsalon de Kapper
Van Elderen accounts belastingadviseurs
Zorgboerderij 't Schöttincksflor
De Lange Keukens
Lèvre Smaakbelevers
Makelaarskantoor Sallands Goed
Huiske Hovenier
Van Kesteren Schoenreparaties
EP Ommen
Grondman Bouwservice
A. Visscher, hoveniersbedrijf
Wildthout, Hotel & Restaurant
Jumbo Ommen
Rina Ulders, uitvaartverzorging

Wij worden financieel ondersteund door Rabobank Vaart & Vechtstreek

80 jaar vrijheid

Dit jaar vieren en herdenken we 80 jaar vrijheid. Daarom ook dat 'De Darde Klokke' in 2025 de Tweede Wereldoorlog als thema heeft. Dit is het derde nummer met dit thema. Zoals bekend werd Nederland op 10 mei 1940 door de Nazi's bezet.

Tijdens de korte, felle strijd verloren ongeveer 2200 Nederlandse militairen hun leven. Het slecht bewapende Nederlandse leger capituleerde op 15 mei, één dag na het verwoestende bombardement op Rotterdam. Drie- tot vierhonderd militairen stierven later in krijgsgevangenschap. Vrijwel direct werden de eerste anti-Joodse maatregelen ingevoerd. In de zomer van 1942 begonnen de massale deportaties van Joden. De meesten werden onmiddellijk na aankomst in de kampen vergast. Anderen moesten dwangarbeid verrichten en overleden vaak alsnog door ontberingen. Van de 140.000 Joden die voor de oorlog in Nederland woonden, hebben zeker 102.000 het niet overleefd.

In het voorjaar van 1945 hervatten de geallieerden hun opmars in Nederland. Door het oorlogsgeweld vielen er in negen maanden rond de 23.000 burgerdoden. De bevrijding was vooral het werk van de grote geallieerde mogendheden. Na vijf jaar oorlog gaf Duitsland zich uiteindelijk over op 4 mei 1945. Met de bevrijding van Nederland was de Tweede Wereldoorlog nog niet ten einde: de oorlog in Azië ging onverminderd door. Op 2 september 1945 tekende Japan de capitulatie en dat betekende het einde van de Tweede Wereldoorlog.

De redactie

Nummer 217 verschijnt in december 2025. Kopij voor dit nummer graag voor 15 november 2025 bij de redactie.

Omslag: Op de omslagfoto ziet u allereerst de Canadese vlag. In het midden staat een Canadese Staghound verkenningswagen. Dat was het eerste teken van de naderende bevrijding. Vervolgens ziet u de emblemen van de Manitoba Dragoons, de Black Watch Royal Highland Regiment en het Régiment de Maisonneuve. Rechts onder de vlag van Ommen met het symbool van 4 en 5 mei, zoals deze is gebruikt bij de 75-jarige bevrijding.

De foto's in dit blad zijn aangeleverd door de betreffende auteur, uit het fotoarchief van OudOmmen.nl, CCO of anderszins zoals bij het artikel/foto is aangegeven. Het is niet onze bedoeling eventuele rechten van derden opzettelijk te schaden.

Abonnementsgeld

Het abonnementsgeld voor het blad "De Darde Klokke" is € 8 per jaar. Hiervoor ontvangt u dus 4 nummers (€ 2,- /st.) per jaar.

De historie van Ommen vertelt ons dat er ooit drie luidklokken hebben gehangen in het klokkenhuis van de (Hervormde) kerk in de Brugstraat. In het Rampjaar 1672 is één van deze klokken gestolen door soldaten uit het Münsterland onder leiding van de bisschop van Münster. Het is ze echter niet gelukt de zware luidklok mee te nemen. De soldaten kwamen niet verder dan de haven. Het verhaal vertelt verder dat de zware koperen of bronzen klok over boord is geslagen, in het water terecht kwam – van wat nu Burggraven wordt genoemd – en op de bodem ligt van een vroegere rivierarm van de Vecht. Vanaf het ontstaan van dit Ommer historisch tijdschrift wordt de 'derde klok' weer symbolisch geluid met de naam "De Darde Klokke", de naam dus van dit tijdschrift geschreven in Ommer dialect.

Inhoudsopgave

Terugblik '40 - '45	René Taselaar	2
Rond de bevrijding	Marietje Rhee-Luttekens ...	4
Letters op het grafmonument	Gerko Warner	8
Johannes Makkinga	Schuurman / Makkinga	9
Cornelis Edzard Warmold Nering Bögel	Peter Kramer	10
2e deel Rond de bevrijding	Marietje Rhee-Luttekens ...	12
Tijd van wereldoorlogen	Gerko Warner	13
Martend Makkinga	Albert Makkinga	16
Die dikke steen	Klaas Hadderingh	17
Clement F. Leone		18

MAANDBLAD VAN DE DOCUMENTATIEGROEP '40-'45

TERUGBLIK 40-45

63e JAARGANG NR. 6 (660) • JUNI 2025

Terugblik '40 - '45 Documentatiegroep '40 - '45 door René Taselaar

In het maandblad van de Documentatiegroep 40 - 45 van juni 2025 staat een zeer uitgebreid artikel van de heer drs. R.E. (René) Taselaar. Iedereen die de geschiedenis van Kamp Erika niet kent, zouden we willen verwijzen naar dit nummer van het betreffende blad. Veel beschreven feiten hebben we al eens in De Darde Klokke beschreven.

Enkele van de door de heer Taselaar beschreven zaken betreffen de joodse leerlingen van de Quakerschool in Eerde. Met toestemming van de auteur en van de redactie van de Documentatiegroep '40 - '45 hebben we in dit nummer overgenomen. De foto's zijn van OudOmmen.nl en CCO.

Rosemarie Oppenheimer, geboren in Mainz, Duitsland, op 9 december 1924. Begin januari 1939 kwam ze na een kindertransport uit Frankfurt in kasteel Eerde. Ze wilde naar de Verenigde Staten, maar na het uitbreken van de oorlog in mei 1940 bleek dat niet meer mogelijk. Op 9 april 1943 vertrok zij eerst naar Kamp Vught en van daar op 17 juli 1943 naar Kamp Westerbork. Ze heeft toen nog geprobeerd haar doopbewijs van de Quakers te krijgen voor vrijstelling van transport. Dat mislukte. Op 21 september 1943 werd ze op de trein gezet naar Kamp Auschwitz en daar direct na aankomst op 24 september 1943 vermoord.

Ursula Bein, geboren in Neurenberg, Duitsland, op 26 mei 1925. In november 1933 raakte haar vader zijn baan kwijt. Haar moeder werd vanaf 1936 psychiatrisch verpleegd en overleed op 31 juli 1940. Op 7 september 1939 kwam Ursula in Nederland op de Quakerschool in Eerde. Daar volgde ze de landbouwopleiding, met als doel te gaan werken in de Verenigde Staten. Op 10 april 1943 vertrok zij naar Kamp Vught en van daar op 17 juli 1943 naar Kamp Westerbork. Ze kreeg er een baantje in het weeshuis.

Ook zij heeft toen nog geprobeerd haar doopbewijs van de Quakers te krijgen voor vrijstelling van transport. Dat mislukte. Zij werd op 21 september 1943 op de trein gezet naar

Kamp Auschwitz en daar direct na aankomst op 24 september 1943 vermoord.

Ernst Rudolf Reiss, geboren in Hamburg, Duitsland, op 12 augustus 1927. Hij groeide op in een Joods gezin, dat tot het protestantse geloof overging. Zijn moeder was al vroeg weduwe. Uit veiligheids-

overwegingen is de elfjarige Ernst in 1938 in Nederland gekomen en naar de Quakerschool in Eerde gegaan. Hij volgde de landbouwopleiding. Op 10 april 1943 vertrok hij naar Kamp Vught en van daar op 20 mei 1943 naar Kamp Westerbork. Hij heeft er enige tijd gewerkt als elektricien.

Protestantse Joden werden in Westerbork meestal (voorlopig) vrijgesteld van transport. Toch werd Ernst op 4 september 1944 op de trein gezet naar Theresienstadt. Op 28 oktober 1944 werd hij doorgestuurd naar Auschwitz. Een dag voor de bevrijding van Auschwitz op 27 januari 1945 is Ernst Reiss er doodgeschoten.

Klaus Seckel, geboren in Hannover, Duitsland, op 27 november 1928. Omdat de nazi's steeds meer maatregelen namen tegen de Joden, is hij door zijn ouders in januari 1937 naar Nederland gestuurd. Hij kwam in Eerde en kreeg les in de Quakerschool op het kasteel. Tot zomer van 1940 zag hij zijn ouders nu en dan, maar daarna niet meer. Toen hij 12 jaar werd mocht hij als Joodse leerling niet langer op het kasteel blijven en verhuisde naar het bijgebouw De Esch.

Om niet op transport gesteld te worden had Klaus een stempel nodig, waaruit zou blijken, dat hij een doopbewijs van de Quakers had. Samen met zijn klasgenoot Ernst Rudolf Reiss heeft hij in Amsterdam anderhalf uur in de rij gestaan om een stempel te krijgen. Dat werd hem niet gegeven, omdat hij vanwege zijn leeftijd (nog) geen stempel hoefde te hebben! Desondanks moest Klaus op 10 april 1943 naar Vught vertrekken. Op 20 mei 1943 kwam hij in Kamp Westerbork terecht. Op 4 september 1944 is hij op transport gesteld naar Theresienstadt en op 16 oktober 1944 doorgestuurd naar Kamp Auschwitz. Bij de ontruiming van Auschwitz op 15 januari 1945 is Klaus waarschijnlijk op dodenmars gestuurd en ergens in Midden-Europa omgekomen.

De vijf 'protestants' gedoopte Joden uit Ommen, die zich volgens een lijst bij het NIOD, op 18 mei 1943 in Aussenkommando Moerdijk bevonden, waren:

Ernst Binswanger, geboren in Frankfurt am Main (Duitsland) op 16 augustus 1925. Hij kwam naar Nederland in de zomer van 1939 en begon op 23 augustus 1939 met zijn opleiding in Eerde. Op 10 april 1943 vertrok hij naar Kamp Vught, van waaruit hij aan de Moerdijk gewerkt moet hebben. Hij is op 29 mei 1943 geregistreerd in Kamp Moerdijk. Via Vught is hij daarna naar Westerbork gebracht. Op 21 september 1943 is Ernst op transport gesteld en op 7 februari 1944 in Auschwitz vermoord.

Hermann Isaac, geboren in Frankfurt am Main (Duitsland) op 8 april 1924. Op 19 januari 1939 kwam Hermann naar Nederland en meldde zich bij de leiding van de Quakerschool op kasteel Eerde. De rest van het gezin was toen al naar Londen uitgeweken. Daarna heeft hij geprobeerd een visum voor Engeland te krijgen. Door het uitbreken van de oorlog mislukte dat. Op 10 april 1943 kwam Hermann in Vught. Hij werd kleermakersleerling. Vanaf mei 1943 werd Hermann in Moerdijk ingezet bij het graven van tankgrachten. Al op 6 juli 1943 moest hij naar Kamp Westerbork, waar hij enkele maanden bleef. Op 21 september 1943 werd Hermann op transport gesteld naar Auschwitz. Op 21 januari 1945 stierf hij tijdens een transport naar Gleiwitz, een Aussenkommando van Auschwitz III (Monowitz).

Bernd Leffmann, geboren in Berlijn op 20 september 1924. Hij had al een tijdje bij zijn vader in Brussel gewoond, toen hij op 19 januari 1939 naar Nederland kwam. Hij kon naar de Quakerschool in Eerde, omdat zijn oma in Amstelveen zijn schoolgeld betaalde. Op 10 april 1943 ging hij naar Vught. Ook Bernd werd in Moerdijk aan het werk gezet, tot hij in juli 1943 naar Westerbork gestuurd werd.

Met het transport van 21 september 1943 werd hij naar Auschwitz vervoerd en op 24 september 1943 vermoord.

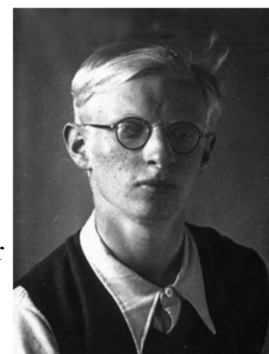

Walter Klaus Bernhard Metz, geboren in Frankfurt am Main (Duitsland) op 12 augustus 1922. Als Jood ontvluchtte Klaus Duitsland en was vanaf januari 1937 leerling van de

Quakerschool in Eerde. In 1939 ging hij naar de landbouwschool om zich voor te bereiden op een leven in Palestina. Op 10 april 1943 werd hij naar Kamp Vught gestuurd en op 29 mei 1943 geregistreerd in Kamp Moerdijk. Na zijn verblijf daar werd hij op 17 juli 1943 vanuit Vught naar Westerbork overgebracht. Toen is nog geprobeerd om zijn doopbewijs boven water te krijgen. Dat lukte niet. Klaus werd op 21 september 1943 op transport gesteld naar Auschwitz. Daar kwam hij tweemaal in de ziekenbarak terecht voor hij op 5 december 1943 vermoord werd.

Walter Vohssen, geboren in Keulen op 5 februari 1924. In zijn jeugd had hij het niet makkelijk wegens de slechte economie in Duitsland. In 1937 vluchtte het Joodse gezin uit angst voor het naziregime naar Nederland. Gesponsord door een bankier kon hij daarna een opleiding volgen op de Quakerschool in Eerde. Ook hij ging op 10 april 1943 naar Kamp Vught en vervolgens naar Kamp Moerdijk. Via Westerbork werd Walter naar Auschwitz gestuurd waar hij op 8 januari 1944 vermoord werd.

In het archief van het Quakercentrum is meer dan vijftig jaar na de oorlog een envelop teruggevonden met tien negatieven van doopgetuigenissen van 21 november 1942 en tien negatieven met uittreksels van het bevolkingsregister van de gemeente Ommen van 30 maart 1943, waarop de namen stonden van Binswanger, Isaac, Leffmann, Metz en Vohssen. Zijn deze documenten blijven liggen of toen niet erkend?

De school van de Quakers bleef functioneren tot december 1943. Op 30 november 1943 kreeg de eigenaar van kasteel Eerde te horen dat de school gesloten moest worden en het gebouw op 15 december 1943 ontruimd moest zijn. Geëvacueerde kinderen van de Hitlerjugend uit Osnabrück werden er vervolgens gehuisvest.

Na de oorlog kwam de Quakerschool terug en ging uiteindelijk verder als Internationale School Eerde. Sinds 1982 zijn kasteel en landgoed eigendom van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

Rond de bevrijding Schetsen uit Ommen door Marietje Rhee-Luttekes

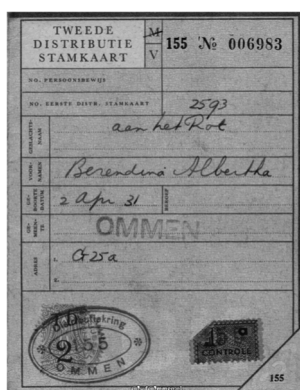
10 en 11 april 1945

De vreugde is onnoemelijk groot als de bevrijding van Ommen op 11 April 1945 een feit is, maar er is ook een gevoel van verdriet als duidelijk wordt dat de levens van twee medeburgers te betreuren zijn. Herman van Aalderen en Johannes Makkinga zijn gewond geraakt tijdens de beschietingen voorafgaand aan de bevrijding en overleden. De Darde Klokke heeft onder het straatnaambord van het 11 April Plein een plaquette laten plaatsen met de beide namen en een korte toelichtende tekst – een blijvende herinnering.

Schaarste en Distributie

Inwoners van Ommen hebben vijf moeilijke oorlogsjaren doorgemaakt onder het juk van een overheerser die anderen zijn wil oplegt met steeds meer beperkingen, verboden en geboden. Bovendien heerst er schaarste. Veel levensmiddelen en andere goederen zijn slechts “op de bon” verkrijgbaar. Daartoe is er een landelijk systeem opgezet van op naam en nummer gestelde stamkaarten met overeenkomstig genummerde inlegvellen met bonnen voor de verschillende levensbehoeften. De organisatie in Ommen is handen van de plaatselijke distributiedienst. Deze dienst krijgt na de oorlog voor de voeten gegooid dat er veel te strak met de regels is omgegaan. Distributieleider A.J. Luttekes vertelt er na de bevrijding over in een radio-uitzending, die de B.S. in Ommen ook voor anderen mogelijk maakt. Juist door de regels zo nauwgezet uit te voeren maakt deze dienst een degelijke, betrouwbare indruk waardoor scherpe controles op de boekhouding worden voorkomen. Dit maakt het mogelijk op uiterst zorgvuldige wijze “creatief te boekhouden” met een slimme registratie van stamkaarten, inlegvellen en bonkaarten. Hierdoor kan worden be-

werkstelligd dat de illegaliteit grote aantallen kaarten en bonnen ontvangt, waaraan dringend behoefte bestaat voor de vele onderduikers enz.

Wie de oorlogsjaren niet bewust heeft meegemaakt zal niet goed kunnen begrijpen hoe ingrijpend grote schaarste het dagelijkse leven van mensen beïnvloedt. Op 11 april is een groot deel van ons land nog niet bevrijd en vooral in grote steden in het Westen is het leven miserabel. Men heeft te kampen met kou en honger. Dit noopt mensen soms tot handelingen, waartoe ze in vreedstijd nooit zouden overgaan.

In een AH-boodschappenboekje houdt een inwoner van Amsterdam regelmatig bij hoe de omstandigheden zijn van haarzelf en haar man zijn, een kinderloos echtpaar. Na de oorlog komen ze in Ommen wonen. Zo'n veertig jaar geleden mocht ik een kopie van het boekje maken. Citaten uit het verslag geven een indruk van de situatie in Amsterdam tijdens het laatste deel van de oorlog en de hongerwinter.

Laatste oorlogswinter 1944-45

September 1944: Ingang van gasloze uren 's morgens 2 uur 's middags 2 en 's avonds 2 ½ uur. Het treinverkeer is sinds 18 september stopgezet hetgeen de aanvoer van verschillende levensmiddelen enz. onmogelijk maakt.

Maandag 9 October: Geen electra meer, dus vroeg naar bed. Vanaf half september worden de havenwerken opgeblazen, soms dreunt de stoel waarop je zit.

10 October: Voor één mud kolen staan we 6 uur in de rij. Brandstof is onze grootste nood. Ik zie Geert nog de trap opkomen met een lange dikke plank die dienst had gedaan over een flinke sloot. Eerlijkheid was daar niet bij, maar als jij hem liet liggen was er wel een andere liefhebber. We lopen de hele dag met grote sokken aan in schone klompen in huis. Zo rijk waren we nog, sokken en klompen te hebben.

13 Februari. Een brood en wat voor brood kost in de zwarte handel 40 - 50 gulden, thee 28 of meer per ons. Voor ons broodrantsoen, 2 broden per week voor ons samen, stonden we vandaag 4 ½ uur in de rij. We lossen elkaar af, sta je op de klompen in Amsterdam op straat. Maar het was een uitkomst voor de koude voeten. Zaterdag wachtte ik even te lang en om 11 uur was alles uitverkocht. Suikerbieten worden op de bon verkrijgbaar gesteld. Klaarmaken als koolraapjes, nou voor je dat smaakt ben je al ver weg. We hebben ze uitgekookt en ingekookt tot er een eetbare stroop overbleef maar dat kostte weer veel brandstof. Lucifer, zout, azijn, spijkertjes – niets meer te koop.

Eind januari Het plunderen van wagens met voedsel neemt toe. Met de broodkarren gaat vaak een agent mee, Lipsslot op de kar.

Maart / April wordt er 2000 gulden voor een mud tarwe gevraagd, 600 gulden voor een mud kolen één ei kost € 3,75 wie kan dat betalen en wie het lef heeft zulke prijzen te vragen heeft ook een huid als een olifant.

De reinigingsdienst stagneert bijna helemaal. Huisvuil wordt eens in de 3 à 4 weken opgehaald met handkarren. 't Personeel bestaat uit oude mannen, de jongeren zijn vertrokken naar Duitsland. De riolen verstoppert, er wordt nergens meer iets aan gedaan en er ontstaan overstromingen. De benedenhuizen waar dit gebeurt weten geen raad. Als ze de kans krijgen vertrekken ze en dan is het gauw gebeurd met de woning. Alles wat brandbaar is wordt eruit gehaald. Verhuishagens zijn er niet meer. Wie kan vertrekken moet alles met de handkar doen, of toen er nog sneeuw lag per slede. In de Jordaan of Jodenbuurt is het helemaal erg. Welke kant je ook uit ziet, overal afgebroken of afgetakelde huizen.

Half Maart begint het Zweedse Roode Kruis levensmiddelen te zenden voor de meest behoeftige provincies. Dat zijn N.H., Z.H. en Utrecht. Vanaf die tijd krijgen we eens in de week een brood erbij voor 2 personen en om de 14 dagen een pakje margarine, eind April 250 gr. peulvruchten. Voor kinderen wordt rijst, havermout, volle melkpoeder verstrekt. Aanstaaende moeders kregen al lang iets extra's. Einde citaat.

AH Raadpleeg artikelenlijst voor in het boekje	
datum: 1944	
September	1944
Ingang van gasloze uren 's morgens 2 's middags 2 's avonds 2 ½ uur	
Een een week sterke bepersing	
's middags 1 ½ 's avonds 1 ½ uur	
Vanaf half sep worden de havenwerken opgeblazen soms dreunt de stoel waarop je zit	

Als de hevige bevrijdingsacties in Ommen beëindigd zijn moet Ommen de schade opmaken. Hotel Paping is in vlammen opgegaan, het gemeentehuis, huizen in de omgeving van

de brug en ook in verschillende straten zijn beschadigd. Ook in het buitengebied is er schade. De bruggen over de Regge en de Vecht hebben het zwaar te verduren gehad. Met de (nood-)reparatie van de Vechtbrug wordt onmiddellijk een begin gemaakt, de start voor een ongestoorde, vrije opmars naar betere tijden.

De kerkklokken

De bezetter heeft weinig, geen respect voor inwoners, hun gewoonten en eigendommen. Groot is de ontzetting als Duitse boeven de twee kerkklokken Maria en Salvator uit het klokkenhuis van de Hervormde Kerk - gewijd aan de Heilige Brigida - halen, stelen, róven! Het luiden van de klokken was al geruime tijd verboden. Het ligt in de bedoeling van de bezetter om ze in Duitsland te laten smelten voor fabricage van Duits oorlogsmateriaal, vreselijk, de klokken die eeuwenlang als boodschapper over de huizen, landerijen en bossen galmde. Ze zijn immers, mét de van ver herkenbare witte kerktoeren voor de mensen een vast, betrouwbaar oriëntatiepunt in tijd en plaats. Als oud gebruik zijn de klokken ook van betekenis bij het verluiden van overledenen evenals het dagelijks luiden om twaalf uur 's middags en om negen uur 's avonds, de bri'jklokke, het teken dat de stadspoorten gesloten worden. Natuurlijk wordt voorafgaand aan de kerkdiensten geluid. In vroegere tijden werd er ook geluid als er brand was en als 's morgens de stadspoorten geopend werden vond het Ave Marialuiden plaats. Wat worden ze gemist. "We zien ze nooit meer terug"! Na de oorlog blijken "onze klokken", ook die van de Gereformeerde Kerk in de Bouwstraat, niet te zijn omgesmolten en worden ze vanuit Hamburg terugbezorgd in Ommen. De eeuwenoude klokken hangen vanaf 12 maart 1946 weer op hun plaats in het klokkenhuis van de "witte kerk" en worden elke dag 's middags om twaalf uur en 's avonds om negen uur geluid. Het vertrouwde geluid en gebruik zijn in ere hersteld!

Kinderoptocht

Als de Bevrijding van heel Nederland een feit is organiseert de Oranjecommissie in Ommen een eenvoudige optocht voor en met de schoolkinderen. In de avond van 15 mei gaat het vrolijke jonge volk onder begeleiding van "Crescendo" met vlaggetjes en lampionnen hossend achter de muziek aan door de versierde straten van Ommen naar de Markt. Daar wordt geluisterd naar een toespraak van Meester E.H. Timmerman, hoofd van de Gereformeerde School. Hij blikt terug op de achterliggende tijd, het leven onder de bezetting en wijst op de onverbreekelijke band met God, Nederland en Oranje. Daarna worden Vaderlandse Liederen gezongen onder leiding van Meester Van der Meulen, hoofd van de Openbare School. Tot slot dansen jong en oud rond de Oranjevlag op de plaats waar eens de Oranjeboom stond.

Het tij is gekeerd

De Oranjeboom, die midden op de Markt stond, is in de bezettingstijd door N.S.B.'ers afgezaagd. Zij hebben een deel van de stam laten staan, waarschijnlijk bedoeld als continu machtsvertoon. Na de bevrijding zijn de rollen echter omgedraaid! N.S.B.'ers verblijven onvrijwillig in Kamp Erica - inmiddels met een C geschreven! Wie ertoe besloten heeft is niet duidelijk, maar op dinsdag 14 augustus kunnen inwoners een bijzondere activiteit waarnemen op de Markt. Daar moeten vier N.S.B.'ers onder toezicht van de B.S., het M.G. het overgebleven deel van de stam weghalen en de wortel van de Oranjeboom uitspitten. Dit gebeurt in bijzijn van een groot aantal Ommenaren, die uit veiligheidsoverwegingen niet dichtbij mogen komen, maar allesbehalve zwijgzaam toekijken. Als de zware klus eindelijk geklaard is wordt de boomstam verkocht en op een kar gehesen en de vier mannen moeten plaatsnemen op de kar.

De verkoop van de stam levert een bedrag van tweehonderdentwintig gulden op, dit wordt bestemd voor de H.A.R.K. de Hulp Actie van het Rode Kruis. De heer Voortman uit Lemele is de nieuwe eigenaar van de stam, die hij aan de plaatselijke Joodse familie de Haas schenkt.

Ommen in actie voor de "Buchenwalders"

Als het hele land bevrijd, is blijkt dat men in Ommen al vooruitgedacht heeft: "Hoe en

DÉ NR 1 IN JOUW ZAKELIJK DIGITAAL DRUKWERK

Pieter Bruegelstraat 17 | 7731 SK Ommen
T 0529 45 13 51 | info@jouwprintshop.nl

JOUWPRINTSHOP.NL

ZORGBOERDERIJ

't Schöttincksflier

Alex en Gerjande Buitenhuis-Veurink
Karshoekweg 1
7737 PP Stegeren
0529 45 72 70
info@schottincksflier.com
www.schottincksflier.com

Dè zorgboerderij voor dagbesteding voor (jong) volwassenen en ouderen

GOUDSMIDS ATELIER
ZANDBERGEN

Voor uw sieradenreparaties

Tel. 06-10 20 23 69 - www.goudsmid-zandbergen.nl

Voor professioneel autoschadeherstel

Strangeweg 20
7731 GW Ommen
Tel. (0529) 451146
info@abshuysmans.nl
www.abshuysmans.nl

gratis vervangend vervoer

4 jaar BOVAG garantie

ISO 14001/9001/
BOVAG gecertificeerd

stichting duurzaam repareren

Huiskes HOVENIER

*'De hovenier
in het
Vechtdal'*

Varsenerweg 14
7731 PZ Ommen
T 085 5000 160
E info@huiskeshovenier.nl

DOUWE'S

DUMP

DUMP, OUTDOOR & MORE

STRANGEWEG 9, OMMEN

0529 451184

WWW.DOUWESDUMP.NL

Uitvaartverzorging

Vechtdal

Toegankelijk
Eigentijds
Verbinding

Vanuit de rust
werken we samen.

Op weg naar een persoonlijk
en respectvol afscheid.

Wij staan dag en
nacht voor u klaar.

T. 0529 463 046
M. 06 25 24 36 88

Nieuwelandstraat 6,
7731 TH Ommen

info@uitvaartverzorging-vechtdal.nl
www.uitvaartverzorging-vechtdal.nl

OMMER AUTOMATEN

bakkerij VAN DER MOST

Brood | Banket | Lunchroom | Chocolaterie
www.bakkerijvandermost.nl

SCHILDERSBEDRIJF

GLAS- VERF- BEHANGSPECIAALZAAK

Van Elburg Ommen

Schurinkstraat 22a - 7731 GD Ommen
Tel. [0529] 45 24 41

in het
voormalig postkantoor
van ommen

Brasserie Tante Pos

Ommen

adres Markt 17, 7731 DB Ommen
telefoon (0529) 45 18 13
e-mail info@tantepos.nl
internet www.tantepos.nl

Uw Renaultdealer voor het Vechtdal
Brink 58 | 7731 TG Ommen | T 0529-469900

www.cents.nl

Rina Ulders
Uitvaartverzorging

Wij staan 24/7 voor u klaar, ongeacht
waar en hoe u verzekerd bent.

www.uitvaartverzorgingrinaulders.nl

24/7 06 5066 1632

Voor vloer & raamdecoratie

Brugstraat 29a | 7731 CV Ommen
T 0529-451716
E info@touwenbehome.nl

www.touwenbehome.nl

Het comfort van nu, het gevoel van toen
de kwaliteit van
de Lange Keukens

Eskampweg 4a, 7731 TA Ommen.
Tel. 0529 - 46 25 00
Fax: 0529 - 46 26 00
www.delangekeukens.nl

Het lekkere leven

Restaurant Pannenkoekenhuis
Zalencentrum en Catering

"De Nieuwe Brug"

Een Omme(n)tje waard!!

met speeltuin

Familie Looze
Lemelerweg 13

7731 PR Ommen
Tel. (0529) 45 17 23

www.denieuwebrugommen.nl

GROEN

INSTALLATIETECHNIEK

- Sanitair
- Service en onderhoud
- Zonne-energie
- Warmtepompinstallaties
- Elektra
- Loodgieterswerk
- Centrale verwarming
- Dak- en gootwerk

Patrijsstraat 3-5, 7731 ZL Ommen
Tel. (0529) 45 22 03

www.installatietechniek-groen.nl

Erkend
Installateur

Lid van

Arjan
van der
Veen

tuinen

www.arjanvanderveen.nl

Woestendijk 2 • 7738 PL Witharen
T 0523 - 676116 • M 06 - 506 450 81

ontwerp
aanleg
onderhoud
vijvers
boomverzorging
renovatie
sierbestrating

waar kunnen teruggekeerde gevangenen tijdelijk in een eerste opvang worden gehuisvest?" Kasteel Eerde lijkt een goede optie.

Vanaf eind 1943 is het bewoond door allerlei medewerkers van de Duitse autoriteit. Het kasteel blijkt te zijn achtergelaten in een vreselijke toestand met grote vernielingen en het is ernstig vervuild. De handen worden ineengeslagen en de mouwen opgestroopt. Inwoners van Eerde en uit Ommen gaan aan de slag met de grote schoonmaak. Als dit gereed is moet het kasteel nog worden ingericht. Meubels o.a. uit het voormalige "hol" van plaatsvervangend N.S.B.-leider Van Geelkerken, die Anna's Hoeve tot zijn "residentie" had gemaakt, worden verhuisd naar Eerde. Tevens wordt er in Ommen een grote inzamelingsactie op touw gezet, waarvoor predikanten in hun preek om medewerking hebben gevraagd. Waarnemend Burgemeester A.J. Immink zorgt ervoor dat alles goed is voorbereid. Huisraad, kleding, vooral herenkleding, schoeisel, ledikanten, matrassen, linnengoed enz. wordt opgehaald door MULO-leerlingen onder leiding van hun leerkrachten. Ommen geeft gul, het wordt een groot succes. Ida Last-ter Haar schrijft uit naam van de leiding van Kasteel Eerde een dankwoord in Het Nieuwsblad van Salland d.d. 19 mei 1945.

"Vrijdag 11 mei 's middags kwam een fleurige groep jongens en meisjes van de M.U.L.O.-school te Ommen, verdeeld over vier vrachtwagens, waarop geladen was het resultaat van de inzameling in Ommen en omstreken, het hek binnen rijden van kasteel Eerde enz. ... Wij danken daarom alle goede gevers en geefsters voor hun medewerking en niet het minst de heren en de jeugd, die zich voor deze goede zaak hebben ingespannen en zich belast hebben met het ophalen en afleveren van alle goederen."

In Memoriam

Op Pinkstermaandag 21 mei luisteren ontroerde spelers van O.V.C., een rouwband dragend, naar een indrukwekkende toespraak door hun voorzitter G.J. de Vries. Gezamenlijk wordt de graag geziene, gewaardeerde rechtsbuitenspeler en vriend Kees (Cornelis Lucas) de Jong herdacht, die op 3 mei 1945 in het concentratiekamp Wöbbelin (Dld.) is overleden. Kees is slechts 23 jaar geworden. Na een minuut intense stilte zal de wedstrijd beginnen "... je zou het zelf niet anders gewild hebben - Rust zacht goede vriend!" aldus de voorzitter van V.V. Ommen.

Ontevredenheid

Na de eerder genoemde Kinderoptocht van 15 mei komt er commentaar. Er zijn inwoners die zich erover beklagen dat de feestelijkheden tot dan te wensen overlaten. Waar blijft een actief Feestcomité? Waar blijft de grote optocht? Er moet weer zo 'n ouderwets Oranjefeest komen, waardoor Ommen in de wijde omtrek bekend is en dat veel bezoekers van buiten "in drommen naar Ommen" trekt! Het Comité heeft al plannen gemaakt voor een groot feest op 30 en 31 augustus, als ook de verjaardag van Koningin Wilhelmina (31 augustus) nationaal wordt gevierd en er komt een gróte optocht!

The Stringhitters

Anderen hebben er zin in zelf een gezellig feestje te bouwen met een dansavond. The Stringhitters, de populaire band uit Ommen, zijn helemaal in the Mood en erop gebrand zich te laten horen. Met Hotel De Zon wordt een Groot Zomerbal georganiseerd, waarbij The Stringhitters de dansmuziek zullen verzorgen. Op woensdag 15 augustus grijpen ze hun kans. Met vlotte, jazzy-achtige muziek en door hun vrolijke presentatie krijgen ze de stemming er goed in en lokken ze de danslustigen op de dansvloer, het is een ontspannen, feestelijke zomeravond.

Grote klokken, kleine klokken

In de aangekondigde optocht die eind augustus wordt gehouden (daarvan meer in de volgende aflevering van De Darde Klokke) is een bijzonder aardige wagen te zien. Er is geen prijs weggelegd voor deze groep weggelegd, die deelneemt onder de naam Het Vredesklokje en op de roof van de Kerkklokken duidt:

*"De moffen namen de klokken mee,
wij luiden het klokje van de vree"*

Stringhitters v.l.n.r.

vooraan: Aart Wagenaar,
Everhard Siero, Harm
Bakker, Richard Paping,
Hein Lokin
achteraan: w.s. Teun van
Gelder, Herman de Wit,
Daan Hulst

Vredesklokje

staand w.s. Jaap Guiche-
laar
op de wagen v.l.n.r. Ineke
Beunk, w.s. Marianne G.
(loge fam. Beunk) Jetje
Beunk en Henny Beunk

Geraadpleegd:

. Aan de bronnen van het
Verzet
. De geschiedenis van
Ommen, G. Steen en W.
Veldsink
. Nieuwsblad voor Salland
. Ommen onder Kroon en
Kruis, W. Stappenbelt
. Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant
. Trouw

Letters op het grafmonument van Hendrik Kleinlugtebeld door Gerko Warner

Adri Pouw van Stichting Lemels Afgoed belde me met een vraag over een grafmonument op de begraafplaats in Lemele. Hij was benieuwd naar de betekenis van een afkorting die op de steen stond. Op dat moment kon ik hem geen antwoord geven, maar de letters bleven in mijn hoofd hangen. Enkele minuten nadat we hadden opgehangen, belde ik hem terug. "Zat deze man misschien in het verzet?" vroeg ik. De afkorting deed me denken aan iets dat te maken had met Illegale Werkers. Adri wist het niet zeker, maar beloofde me een foto van het graf te sturen.

Toen ik de foto ontving, herkende ik meteen de vormgeving. Die leek sterk op een ander graf dat ik eerder had gezien op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg. Ook daar stond een steen met dezelfde afkorting en daarnaast een afgebroken zuil – een krachtig symbool van een leven dat abrupt werd afgebroken.

Op het grafmonument in Lemele staat de naam Hendrik Kleinlugtebeld. Hij was de zoon van Albert Kleinlugtebeld en Berendina Grootemarsink, geboren op 6 februari 1913 op de boerderij in Lemele. Hendrik was het zesde kind in een gezin van zeven, maar slechts drie van hen, waaronder hijzelf, bereikten de volwassen leeftijd. Vier van zijn broers en zussen overleden bij of kort na de geboorte.

Net als zijn vader werd Hendrik boer. Hij trouwde op 25 mei 1938 met Geertruida Schuurman uit Lemele. Het jonge stel vestigde zich

op een boerderij in Dalmsholte, waar ze samen vier kinderen kregen: Albert, Jan Hendrik, Geerhard en Henny. In 1940 brak de Tweede Wereldoorlog uit. Hendrik sloot zich aan bij het verzet en bood onderdak aan onderduikers.

Op 10 april 1945, de dag dat Lemele, Dalmsholte en Archem werden bevrijd, was Hendrik rond 4 uur in de middag nog aan het werk op zijn land. Tijdens een vuurgevecht tussen Canadese troepen van het regiment The Black Watch en terugtrekkende Duitse soldaten werd de boer uit Dalmsholte dodelijk getroffen door een kogel van een van de bevrijders. Zo kwam Hendrik Kleinlugtebeld op 32-jarige leeftijd om het leven, op de dag van de bevrijding.

Zijn begrafenis vond plaats vanuit de Nederlands Hervormde Kerk in Lemele. Onder het luiden van de klok trok de rouwstoet naar de begraafplaats aan het Zandeinde. Omdat Hendrik lid was van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS), is het goed mogelijk dat Jan Seigers (1919–1997), in verzetskringen bekend als 'Jan van Ommen', bij het graf het woord voerde – net zoals hij dat deed bij de begrafenis van verzetsman Jan Houtman uit Ommen.

Op beide graven – dat van Houtman en dat van Kleinlugtebeld – werd een marmeren steen geplaatst met hun naam, geboortedatum en overlijdensdatum. Naast de steen stond een afgebroken zuil van graniet, als symbool voor het plotselinge einde van een leven van iemand die verzet had gepleegd in dienst van het vaderland. Onderaan de grafsteen stond de afd. Ommen en de afkorting G.O.I.W.

Deze letters staan voor Gemeenschap Oud Illegale Werkers, soms uitgebreid tot G.O.I.W.N. (de na staat voor 'Nederland'). De organisatie werd opgericht direct na de bevrijding van het zuiden van Nederland. Hoewel het een landelijke organisatie was, kende ze ook lokale afdelingen. In Ommen werd kort na de bevrijding ook een afdeling opgericht, met Jan Seigers – betrokken bij de knokploeg Salland – als voorzitter en gemeenteambtenaar Carel Lameijer – die tijdens de oorlog persoonsbewijzen vervalste – als secretaris.

De G.O.I.W. bood hulp aan voormalige verzetsstrijders en hun families, zowel financieel

als psychologisch. Daarnaast trad de organisatie op als belangenbehartiger en streed ze voor erkenning van oud-verzetsmensen, bijvoorbeeld in de vorm van onderscheidingen of uitkeringen. Ook speelde ze een belangrijke rol bij herdenkingen en het oprichten van monumenten – zoals de grafmonumenten van Jan Houtman en Hendrik Kleinlugtebeld. Tegenwoordig zijn veel van de taken van de G.O.I.W. overgenomen door organisaties als Stichting 1940-1945 en het Nationaal Comité 4 en 5 mei.

Geertruida bleef als weduwe achter met vier kleine kinderen. Ze hertrouwde in 1948 met Jan Grootemarsink (1922-2009). Samen kregen ze nog twee kinderen. Geertruida overleed in 1993 op de leeftijd van 80 jaar.

Heeft u vragen, opmerkingen of aanvullingen nav dit artikel, dan kunt u altijd contact opnemen via: gerkowarner@hotmail.com

Johannes Makkinga

25 maart 1910 - 10 april 1945
door Alex Schuurman en Albert Makkinga

In de vorige Darde Klokke stond al het 'In Memoriam' van Herman van Aalderen, die op 10 april 1945 door granaatscherven werd getroffen en om het leven kwam. Het werd moeilijk om ook informatie te verkrijgen over Johannes Makkinga, die ook op dezelfde dag, de dag vóór de bevrijding, door granaatscherven is getroffen. Door navraag bij verschillende Makkinga-families bleek niet dat zij familie zijn van Johannes uit de Middenstraat. Maar door verschillende stambomen en Google te raadplegen is het mij gelukt om een oomzegster te bereiken, die wel wat wist over het overlijden van haar oom, ondanks dat in die tijd weinig over trieste gebeurtenissen gesproken werd.

Op 10 april 1945 naderden vanuit het zuiden een onderdeel van het Canadese leger de gemeente Ommen. Dit was de 'Black Watch' van de twaalfde Manitoba Dragoons. Voor deze bevrijders waren de Duitsers best nog lastig door het hevige verzet wat ze nog boden. Er verbleven in de stad nog wel rond de 400 Duitse soldaten op verschillende locaties. Tegen middernacht vuurden Canadese tanks vanaf Lemele, Archem en vanaf de kapotte brug over de Regge bij Nieuwebrug, vele granaten af richting die plekken in Ommen, waar zich vermoedelijk nog Duitsers ophielden. Er worden gebouwen en huizen beschadigd en de dakpannen kletterden op de straten. Ook de huizen van de familie van Herman van Aalderen aan de Hamsgoren en van de familie Evert Makkinga aan de Middenstraat kregen voltreffers. De gevolgen zijn droevig. Herman van Aalderen en Johannes Makkinga, allebei 35 jaar oud, worden dodelijk getroffen.

Zijn enigste kleinkind Tonny Stegink verteld het volgende. 'Het gezin bestond uit vader Evert Makkinga (1873), moeder Tonia Makkinga-Stegink (1881), zoon Johannes Makkinga en dochter Hendrika Makkinga (1913), die in 1948 trouwde met mijn vader Jan Willem Stegink, een achterneef van Tonia. Mijn oom Johannes is in de laatste nacht van de oorlog omgekomen door een granaatinslag in het ouderlijk huis, waar het hele gezin woonde in de Karnemelksteeg in Ommen. De volgende dag was het vrede. Dit is met name voor mijn oma een onoverkomelijk verlies geweest, zij heeft dit nooit kunnen verwerken, zo is mij verteld.' Johannes is begraven op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg, waar vier jaar later zijn moeder en zeven jaar later zijn vader zijn begraven.

Johannes Makkinga

De Bevrijdingsdag van Ommen wordt in ere gehouden met het 11-April plein in het centrum van Ommen. Als herinnering aan de twee omgekomen Ommenaren hangt aan de muur van een winkelpand op het 11-Aril-plein een herinneringsbordje met hun namen. (zie de foto op bladzijde 4)

Albert Makkinga reageerde als volgt:

Aan vullend op het artikel van Alex Schuurman in de vorige Darde Klokke, heb ik twee foto's van ons ouderlijk huis aan de Hamsgoren.

In de nacht van de bevrijding is ons huis op twee plekken geraakt door granaatscher-
ven (oid). Op de 1e foto zie je in de voegen dat het gat later is gedicht met cement. Op de
2e foto zie je dat dat gat is gedicht met een metalen knop. Dit gat zat in de slaapkamer van
mijn ouders.

In ons huis was een ruime kelder waarin ook geslapen kon worden (o.a. in de aardappel-
bak).

Mijn oudere zus vertelde dat mijn grootvader (die in de Gasthuisstraat woonde) de situa-
tie echter zo bedreigend vond (zie ook het tragische ongeval met van Aalderen) dat hij 's
avonds mijn vader en moeder met 5 kleine kinderen (mijn moeder was in verwachting
van nr 6) daar ophaalde en naar de Gasthuisstraat bracht alwaar zij de nacht hebben door-
gebracht in de kelder van het "Oude Mannen en Vrouwenhuis"

Cornelis Edzard Warmold Nering Bögel

13 april 1887 - 30 januari 1964

door Peter Kramer

*Nering Bögel was een man van statuur, die autoriteit uitstraalde . Gezien zijn voornamen
en zijn dubbele achternaam, zou het niemand verbazen, wanneer hij uit een adellijk ge-
slacht zou stammen. Echter in tegenstelling daartoe, was hij wel getrouwd met Henriette
Catherina Barones van Zuylen van Nyevelt.*

In 1916 werd Nering Bögel benoemd tot burgemeester van Ambt
en Stad Ommen. Dit behoeft waarschijnlijk enige uitleg. Tot 1923
waren er twee raden van bestuur, die gebruik maakten hetzelfde
gemeentehuis en voorgezeten werden door dezelfde burgemees-
ter, op verschillende tijdstippen. De regering had ingesteld dat de
buurtschappen een eigen vertegenwoordiging mochten vormen.
Dit hersenspinsel was eind 19e eeuw al eerder geprobeerd. Geluk-
kig werden vanaf 1923 stad en buurtschappen weer verenigd in de
gemeente Ommen.

En daar heeft Nering Bögel tot 1952 leiding aan gegeven. Het
gezin Nering Bögel woonde in het statige huis op de hoek van de

Stationsweg en de Schapenallee. Twee huizen verder, aan de andere kant van de Schapenallee, woonde de familie Lameijer. Een zoon uit dat gezin, Carel, werkte op het gemeentehuis, of zoals u wilt, ter secretarie.

Al snel in de oorlog legde Carel zich toe op het vervalsen van persoonsbewijzen. Nering Bögel was daarvan op de hoogte, want hij verzocht Lameijer om ook zo'n bewijs te vervaardigen voor de letterkundige Viktor van Friesland.

Het gezin Nering Bögel kreeg privé het nodige te verwerken. Hun beide zonen overleden op jeugdige leeftijd. Robbie aan heupkanker, 23 jaar oud op 20 april 1944, en Frans Julius overleed na de oorlog, 31 jaar oud.

Maar Nering Bögel bleef zich zo mogelijk, inzetten voor de inwoners. Werd er, in de oorlog, iemand opgepakt en gedetineerd om onduidelijke reden, dan nam Nering Bögel direct contact op met de autoriteiten en meermaals had hij succes en mocht die persoon weer naar huis.

Ondertussen ging Lameijer door met zijn gevaarlijke werk. Waarschijnlijk door verraad werd hij op het Kerkplein in het huis van zijn vriendin gearresteerd door gewapende KK'ers, waaronder de beruchte Diepgrond en De Jong.

Ook werden de koster Egberts en de organist Makkinga meegenomen. Het gezelschap liep over de Zeesserweg richting kamp Erika. De KK'ers hadden de fiets aan de hand en het geweer over de schouder.

Ter hoogte van het poortje van de Edithhof, gooide Lameijer plotseling zijn jas op de grond en rende richting de tuin van Nering Bögel. De bewakers moesten hun fiets laten vallen en het geweer van de schouder halen. Er werd op Carel geschoten en hij werd geraakt in het onderbeen. Desondanks lukte het hem om over de omheining van de tuin van Nering Bögel te klimmen en zijn huis te bereiken.

Maar de deur zat op slot, ten einde raad sloeg Lameijer een ruitje in. Het echtpaar Nering Bögel reageerde op het gerinkel en zag al snel de ernst van de situatie in. Carel werd onder een kelderluik verstopt. Nering Bögel plaatste daar een kachel op en stak vervolgens de kachelpijp door het gat in de ruit.

Vervolgens ging het echtpaar Nering Bögel naar buiten om de bloedsporen weg te vegen en daarover strooiden ze peper en zout om eventuele speurhonden in de war te brengen. Natuurlijk deden de KK'ers huiszoeking in het huis van de burgemeester en ook in naburige woningen. Geen resultaat! Na verhoor werden ook de gemeentesecretaris en de organist vrij gelaten.

Toen het weer veilig was, belde Nering Bögel dokter Pos, die op zijn beurt dokter Eeftink Schattenkerk belde. Laatst genoemde kwam vanuit Hardenberg en hij bracht Lameijer naar het Sophia ziekenhuis in Zwolle. Maar het bleek dat daar mensen werkten, die Carel kenden, en dus werd hij overgebracht naar het R.K. ziekenhuis.

Daar is zijn been, onder de knie geamputeerd. Lameijer heeft daar de rest van de oorlogstijd uit gezeten, wellicht met behulp van een vervalst persoonsbewijs, door hem zelf gefabriceerd.

Hier eindigt een huiveringwekkend verhaal over mensen, die hun leven op het spel zetten, om uiteindelijk van een vrij Nederland te kunnen genieten.

Na de oorlog kreeg Nering Bögel een verzoek van de Gemenschap van Oll'Ommer om erelid te worden.

N.B. antwoordde in de Ommer sproake, dat hij daar graag gehoor aan zou geven. Een burgemeester zonder pocha.... Een echte burgervader!!

Ambtenaren van de gemeente Ommen tijdens de oorlogsjaren. In het midden zittend burgemeester Nering Bögel. Onder de letter L Carel Lameijer en onder de B Gijsbertus Bokkers. Lameijer en Bokkers werkten allebei voor het verzet.

Aanvulling op “Rond de bevrijding” van Marietje Rhee-Luttekes

Herdenking Gevallen

Voordat de feestelijkheden achter in augustus beginnen worden gevallen op plechtige wijze herdacht. Op de begraafplaats aan de Hardenbergerweg vindt deze herdenkingsbijeenkomst plaats. De voorzitter van de Oranjecommissie, de heer F.J. Brinkman, houdt een toespraak, die door de vele belangstellenden, inclusief de waarnemend burgemeester A.J. Immink en de Engelse Commandant, wordt gevolgd. Er worden kransen gelegd op graven van omgekomenen en volksliederen gespeeld. Diep onder de indruk verlaten de aanwezigen de begraafplaats.

De optocht

De kleine kernen houden hun eigen Volksfeest. Beerze – Junne organiseert dit op 11 augustus bij Theehuis “de Roos”. Vilsteren viert het Oranjefeest met een Kinderfeest en Praalwagens. In Witharen is er een optocht op 29 augustus. Lemele, Hoogengraven en Nieuwebrug hebben twee dagen feest.

Ommen viert ook feest

Voorafgegaan door Oranjeruiters, het Feestcomité, dat zich ook laat rijden en Muziekvereniging Soli Deo Gloria trekken de 28 deelnemende groepen aan de toeschouwers voorbij. Er is meerdere keren voor onderwerpen gekozen die met de achterliggende periode te maken hebben. De 2e. prijs is voor “Ommen schaaft zich om de kroon” de 5e prijs is voor “Vredesboden”, de 9e prijs is voor de leden van de Band, die in witte gewaden en met enige maskers getooid “De N.V. Flitspuit” ten tonele brengen. De Flitspuit verwijst naar “geheime zender” die via de korte golf nieuws verspreidde dat de bezetter onwelgevallig was. Het is bovendien een bekend apparaat dat gebruikt wordt bij het verdelgen van insecten! De Ommer Lawayos, een groep Ommenaren, doen ook weer mee en presenteren een aardige wagen. Zij brengen de gestolen klokken terug, waarvan Ommen denkt ze nooit meer terug te zullen zien en gaan met de 14e prijs naar huis.

Trammelantia

Wie de geschiedenis van Ommen kent weet van het bestaan van Trammelantia. Deze onvergetelijke groep bestaat uit bevriende mannen, die elk jaar deelnemen aan de optocht. Ze, G. Steen, J. Steen, D. Wessel, H.H. Lokin, M. Gerrits, G. Bosscher en J. Jonink, hebben in 1937 hun 10-jarig jubileum als groep gevierd. Door hun deelname met onderwerpen, waarin meestal gemeentelijke besluiten op ludieke wijze op de hak worden genomen, sleept de groep steevast de eerste prijs in de wacht. In de eerste optocht na de oorlog doet Trammelantia weer een gooi naar de hoofdprijs. Het wordt een opzienbarende creatie. Ontelbare uren van overleggen, tekenen, passen en meten, timmeren, lassen, schilderen en naaien worden gestoken in het grote werk en niet te vergeten, na afloop gezellig napraten ... Het enorme resultaat is een koopvaardijship of galjoen dat door de versierde straten van Ommen vaart - weliswaar op wielen! Schippers, ketelbinkies en matrozen in toepasselijke kledij maken het beeld compleet en zorgen voor leven in de brouwerij. Weer gaat Trammelantia met de hoofdprijs strijken! Ommen zingt:

*Hiep, hiep, hiep, hiep hoera, leve Trammelantia
dat zij nog lang besta' voor ons plezier
en dan gaan we huppelen met boerenknuppelen
en dan gaan we vrijen met boerenmeiden
Hiep, hiep, hiep, hiep hoera leve Trammelantia
Dat zij nog lang besta' voor ons plezier.*

Na de Volksfeesten, die later in de middag plaatsvinden treden The Stringhitters weer voor het voetlicht. De dag wordt walsend, steppend en misschien door sommigen een beetje of een beetje veel tipsy, afgesloten.

Grote klokken, kleine klokken

Het bepalen van de prijzen voor de deelnemende groepen is niet eenvoudig, er is zoveel aandacht aan de wagens besteed. Eigenlijk zou elke groep een prijs moeten krijgen. Een heel aardige en bijzondere wagen is het Vredesklokje met vier meisjes, die een klokje luiden. Er is helaas geen prijs weggelegd voor dit onderdeel van de optocht dat op de roef van de Kerkklokken duidt en de toepasselijke tekst draagt:

“De Moffen namen de klokken mee, Wij luiden het klokje van de vree”

Geraadpleegd

Aan de bronnen van het verzet:

De geschiedenis van Ommen, G. Steen en W. Veldsink

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant

Nieuwsblad voor Salland

Voorwerpen vertellen een verhaal:

Tijd van de wereldoorlogen door Gerko Warner

Ommen wordt al sinds de prehistorie bewoond en al deze oud-inwoners hebben in de loop der eeuwen hun sporen achtergelaten. In het Historisch Museum Ommen wordt het verhaal van 8.000 jaar Ommer geschiedenis vanaf de prehistorie tot nu verteld. In tijdvakken wordt de ontwikkeling van Ommen vanaf de ijstijd tot nu getoond. Graag vertel ik u in het kort over één van die tijdsperiodes en vertel ik u het verhaal aan de hand van een paar voorwerpen die u in het Historisch Museum Ommen kunt bekijken. Deze keer gaan we terug naar de eerste helft van de 20e eeuw die zwart en somber begon. Ik neem u mee naar de tijd van de wereldoorlogen.

Ommen op de kop

Het rustige leven in Ommen werd in de eerste helft van de 20e eeuw helemaal omgegooid. Na een bezoek van Krishnamurti trokken er tienduizenden bezoekers uit heel de wereld naar Ommen toe, maar ook de Tweede Wereldoorlog veranderde het dagelijks leven drastisch.

In Ommen werd in 1903 een eigen spoorlijn aangelegd. Ook spiritueel leraar Krishnamurti uit India en zijn wereldwijde volgers kwamen aan op het treinstation in Ommen. Jaarlijks werden zijn Sterkampen gehouden in het kleine stadje. Tijdens de Tweede Wereldoorlog nam Kamp Erika de plaats in van deze vreedzame kampen. Dit was een concentratiekamp waar veroordeelden hard moesten werken en in onmenselijke omstandigheden leefden. Zeker 170 gevangenen kwamen in dit kamp om het leven. Pas na vijf jaar kwam er een einde aan deze hel op aarde toen Ommen op 11 april bevrijd werd door Engelse en Canadese soldaten.

Schoolklas

Tot 1900 gingen veel kinderen maar tot hun 12e jaar naar school, daarna moesten ze hun ouders helpen om geld te verdienen. Verplicht was naar school gaan nog niet en soms werden kinderen thuisgehouden om te helpen in het huishouden of op de boerderij. In 1901 kwam er een leerplichtwet. Hierdoor werden alle kinderen verplicht tot hun 12e jaar naar school te gaan. Kinderen gingen nu niet alleen steeds vaker naar school, maar gingen ook langer door. Meisjes gingen na de basisschool naar de huishoudschool en jongens naar de landbouwschool.

Postkantoor

In 1832 opende een distributiekantoor voor de briefpost van de Ommenaren. Alle post werd toen nog te voet bezorgd waardoor postbodes in het donker vertrokken en ook in het donker terugkwamen. Sommige bodes liepen zelfs helemaal naar Zwolle om de post te bezorgen. Later werd de post over deze lange afstanden met een postwagen bezorgd waardoor het veel sneller ging. In 1880 kwam er op de Kruisstraat een post- en telegraafkantoor waardoor Ommenaren verbonden waren met het telegraafverkeer. Toen er in het begin van de 20ste eeuw een aansluiting op het telefoonnetwerk kwam werd er een nieuw postkantoor aan de Markt gebouwd omdat het vorige te klein was. Deze werd in 1907 geopend en heeft tot 2002 gediend.

Rechtbank / kantongerecht

Het kantongerecht was tot 2002 het onderste niveau in de rechtspraak en was zelfstandig binnen elk rechtsgebied in Nederland. Hierna werd het opgenomen als aparte sector in de rechtbank. Het kantongerecht in Ommen was één van de eerste kantongerechten in Nederland. Onder het kantongerecht vielen Stad Ommen, Ambt Ommen, Avereest, Gramsbergen, Den Ham, Stad Hardenberg en Ambt Hardenberg. Eerst zat het in het gemeentehuis, maar ze kregen in 1882 een eigen gebouw omdat de gemeente zelf de ruimtes nodig had. Het nieuwe gebouw werd ontworpen naar een stan-

daardontwerp van A.C. Pierson waar ook vele andere kantongerechten in Nederland naar ontworpen waren. Vanaf 1877 verdwenen steeds meer kantongerechten en in 1933 werd ook het kantongerecht in Ommen opgeheven. Veertig jaar later werd het gebouw gesloopt.

Tot de collectie van het Historisch Museum Ommen behoort dit verdachtenbankje, welke dienst heeft gedaan vanaf 1882 tot de opheffing van het kantongerecht in 1933. De verdachte moest aan het begin van een rechtszaak achter het bankje staan en kreeg dan te horen waar hij of zij van werd verdacht. Pas als de rechter een teken gaf mocht de verdacht gaan zitten.

Baron Van Pallandt

Philip Dirk van Pallandt (1889-1979) erfde van zijn neef twee landhuizen, Eerde en Het Laer, en een groot grondgebied in Ommen met 23 boerderijen. Hij wilde zijn bezittingen met iedereen delen en stelde daarom meteen zijn landgoed open voor bezoekers. Van Pallandt was sociaal bewogen, zette zich in voor maatschappelijk vernieuwing en zocht ook naar spirituele ontwikkeling. Hij verdiepte zich in de theosofie en sloot is aan bij de Orde van de Ster van het Oosten. In 1920 woonde hij in London de lezing bij van de Indiaas spiritueel leraar Krishnamurti en toen hij hier in 1921 op uitnodiging van de baron hier verbleef, bood Van Pallandt hem zijn landgoed aan. Zo werd Ommen het hoofdkwartier, en daarmee de mondiale hoofdstad, van de theosofische beweging. Vanaf 1924 werden op de Besthemerberg jaarlijks Sterkampen gehouden met bezoekers vanuit de hele wereld. De geschiedenis van de sterkampen worden in het Historisch Museum Ommen verteld aan de hand van verschillende voorwerpen. Van een petro-kleurige soeplepel met blauwe opdruk van een ster, tot een wit geëmailleerde emmer met de opdruk van een blauwe ster. Ook is het Historisch Museum Ommen in het bezit van een koningsblauwe mostbeker met opschrift: ontwerp uit 1923 door A.D. Copier, in opdracht van P.M. Cochins (directeur glasfabriek Leerdam) i.v.m. het eerste Sterkamp te Ommen van 9 tot 16 augustus 1924. Ook behoort tot de collectie van het Historisch Museum Ommen een koperen gong welke werd gebruikt tijdens de Sterkampen.

Krishnamurti werd uitgeroepen tot de nieuwe geestelijk wereldleider, maar Krishnamurti kreeg meer en meer afkeer tegen de persoonsverheerlijking. Het bracht hem ertoe dat de landgoederen Eerde en het Laer werden in 1927 teruggegeven aan baron Van Pallandt. Alleen het kampterrein op de Besthemerberg bleef in het bezit van de Theosofische beweging.

Na het schrijven van 'Scouting for boys' door de Engelman Robert Baden-Powell ontstonden daar aan het begin van de twintigste eeuw de eerste scoutinggroepen. Van Pallandt, die op dat moment nog op het landgoed Duinrell bij Wassenaar woonde, was bevriend met hem en zorgde ervoor dat er ook in Den Haag een scoutinggroep werd opgericht. Door zijn actieve betrokkenheid bij de padvinderij liet hij na zijn erfenis ook scouts kamperen op landgoed Eerde en het Laer. Toen er gezocht werd naar een locatie voor een speciale cursus voor scoutingleiders, bood Van Pallandt aan om het kampterrein Ada's Hoeve aan de Vecht hiervoor te gebruiken. En uiteindelijk werd in 1935 44 ha grond verkocht aan de Nederlandse Padvinders Vereniging. De weldoener van Ommen zette zich verder in voor natuurbehoud en zorgde voor sociale woningbouw, een kleuterschool, bibliotheek en badhuis.

Het Genootschap der Vrienden, beter bekend onder de naam Quakers, wilden in de jaren '30 een internationale Quakerschool oprichten. De eerste gedachte was om deze in Duitsland te vestigen, maar de nazi's stonden dit niet toe. Binnen de Nederlandse Quakergemeenschap was de Amsterdamse koffie-importeur Petrus Mescher 'Piet' Ariëns Kappers een van de vooraanstaande personen. Hij was bevriend met baron Van Pallandt en dit leidde tot de stichting van de Quakerschool die werd gevestigd op kasteel Eerde.

Kompanen

uw maat in financiële diensten

Aangesloten bij

Van Reeuwijkstraat 42
7731 EH Ommen
Tel.: (0529) 451154
Website: www.kompanen.nl
E-mail: info@kompanen.nl

A. VISSCHER

ontwerp, aanleg en onderhoud
van tuinen en sierbestrating

Violenstraat 15 • 7731 WK Ommen •

Tel: 06 - 51 60 00 86 • Tel: 0529 - 45 47 52 •

www.avisscher.nl • info@hoveniersbedrijf-visscher.nl

Lunch - Diner - Snackbar
Vergader en Feestruimte - Catering

FLATER
ETEN & DRINKEN

De Huiskamer van Ommen

0529-451364

www.flater.nl

volg ons op Facebook

stukadoorsbedrijf
Rinus Zwanepol

Mobiel 06-30009131

Aannemersbedrijf M. van der Vegt

Ommen (0529) 45 37 47

Uw specialist
in ontwerp,
nieuw-, verbouw
en renovatie.

OCB Bouw b.v.

Strangeweg 14, 7731 GW Ommen
info@ocb-bouw.nl • +31 (0)529 45 28 10 • www.ocb-bouw.nl

Pearle
opticiens

Varsenerpoort 9, 7731 DG Ommen
Tel. 0529 - 451753

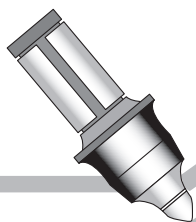
expert

Ommen

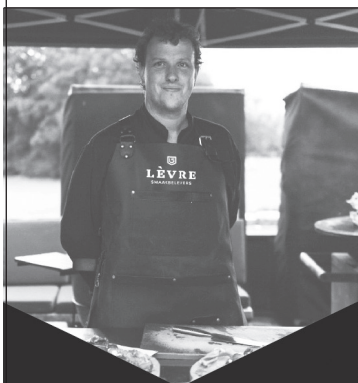
Schurinkstraat 26A • 7731 GD Ommen • T 0529 451 406

OudOmmen.nl

FREES VERHUUR OMMEN . NL

Asfaltfrezen

LÈVRE
SMAAKBELEVERS

Met verrassende
(h)eerlijke gerechten
maken we mensen
gelukkig en bezorgen
we een fijne tijd.

www.levre.nl

**Eten is
beleven!**

Vermeerstraat 1
7731 SM Ommen
T 06 10 365 875
E info@levre.nl

www.takman.nl

TUINCENTRUM
JURRIE BAAS

Tuincentrum Jurrie Baas
Balkerweg 24
7731 RZ Ommen
Tel. (0529) 453708
info@jurriebaas.nl
www.jurriebaas.nl

**GRONDMAN
Bouw Service**

www.grondmanbouwservice.nl

NOTARISSEN groot in kleine letters

EP:Ommen
ElectronicPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Wassen & Drogen -
Koelen & Vriezen - Multimedia -
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Gasthuisstraat 52 - 7731 DA Ommen

Tel.: (0529) 45 03 65

info@epommen.nl - www.epommen.nl

Wim van Kesteren
Schoenreparaties

Gun uw schoenen een langer leven!

Uw schoenen worden
vakkundig gerepareerd door:

Wim van Kesteren Schoenreparaties
Tel. 0529 454130 | 06 205 311 24

U kunt uw schoenen
ter reparatie afgeven
en ophalen bij:

Varsenerstraat 2
Ommen

Bentum Nijboer
NOTARISSEN in Ommen en Hardenberg

Ommen 0529 452 233
Hardenberg 0523 273 487

info@bentumnijboer.nl
www.bentumnijboer.nl

KLEINLUGTENBELT
timmer- en onderhoudsbedrijf

De Voormars 10B - 7731 DD Ommen
Telefoon (0529) 45 47 89

Tweede Wereldoorlog

Gewone leven

Het dagelijks leven voor de Ommenaren veranderde tijdens de Tweede Wereldoorlog drastisch. Voedsel, kleding en andere producten waren bijna niet meer te krijgen. Er werden distributiebonnen uitgedeeld en iedereen die iets wilde kopen leverde hiervoor bonnen in. Daarnaast werd de Nederlanders verplicht 's nachts hun ramen te verduisteren zodat bommenwerpers geen lamplicht konden ontdekken. In huis en op de straat was het volledig donker. Enkel het beangstigende, brommende geronk van de bommenwerpers was nog te horen.

Verzet

Veel Nederlanders gingen tegen de Duitsers in verzet. Zij hielpen de Joden door voedselbonnen voor hen te stelen, maakten illegale kranten die de waarheid over de oorlog vertelden, of maakten valse persoonsbewijzen. Ze voorkwamen dat Duitsers achter de adresgegevens van Joodse mensen kwamen door de archiefkasten te plunderen of gemeentehuizen in brand te steken. Wanneer iemand uit het verzet werd gestraft volgden zware straffen. Ze werden naar gevangenissen of concentratiekampen gestuurd of werden geëxecuteerd.

Jodenvervolging & onderduiken

In de oorlog moesten veel mensen onderduiken. De Joden doken onder omdat ze anders werden weggevoerd naar concentratiekampen. Op hun jas werden zij verplicht een gele ster te dragen met het woord 'Jood' en ook op hun persoonsbewijs stond dat zij Joods waren. Zo konden de Duitsers hen gemakkelijk terugvinden en afvoeren. Niet enkel Joden doken onder, ook sommige mannen tussen de 18 en 40 jaar deden dit. Hen werd anders verplicht om in Duitsland te gaan werken. Aan het einde van de oorlog zaten zo'n 350.000 mensen ondergedoken.

Fout in de oorlog

In Nederland ontstond er vlak voor de oorlog een politieke partij die sympathie had voor het nazisme. Deze partij heette de NSB (Nationaal-Socialistische Beweging) en werd opgericht door Anton Mussert. Toen de Duitsers Nederland binnenvielen sloten veel mensen zich aan bij de NSB omdat ze dachten dat ze hiermee voordelen hadden. Tijdens de oorlog werd vanuit een nationaalsocialistische organisatie rondgegaan met een collectebus van de Stichting Winterhulp Nederland. Hiermee moest geld ingezameld worden voor arme mensen. Maar weinig mensen gaven wat aan de collectes want zij wilden de NSB'ers niet steunen. Na de oorlog werden leden van de NSB 'fout' genoemd. Velen werden opgepakt of kregen de doodstraf.

Luchtoorlog

Een groot deel van de oorlog vond plaats in de lucht. Dit kwam omdat Engelse bommenwerpers via Nederland op weg waren naar de Duitse oorlogsindustrie in het Ruhrgebied. Nederland lag op de route en tijdens deze luchtoorlog stortten nogal eens een vliegtuig neer. Bewoners zagen soms brandende vliegtuigen naar beneden storten of vonden verbrande lijken in de weilanden. Sommige neergestorte piloten overleefden het en werden geholpen door de bewoners om uit de handen van de Duitsers te blijven.

Kamp Erika/Erica

Op de infrastructuur van het voormalige sterkamp werd door Werner Schwier kamp Erika gebouwd. Het deed dienst als gevangenenkamp, strafkamp en

na de oorlog als opvangkamp voor NSB'ers en andere landverraders. In de collectie van het Historisch Museum Ommen wordt de geschiedenis van het kamp verteld aan de hand van een deel van een barak, verschillende replica's en tal van gebruiksvoorwerpen waaronder de knuppel van kampcommandant Karel Diepgrond als symbool voor de wreedheden die in het kamp zijn begaan.

Wilt u verder kijken?

Kom naar het Historisch Museum Ommen. De donateurs en leden van het CCO hebben zelfs gratis toegang. Maak kennis met de mammoeten die ooit rondgelopen hebben in Ommen tijdens de IJstijd, de invloed van de Romeinen en de strijd van de Saksen. Leer over de stadsrechten van Ommen, de beroemde jaarmarkten en de Tachtigjarige oorlog. Zie wat voor invloed een stadsbrand had, hoe het leven er in de Tweede Wereldoorlog uitzag en ontdek welke geschiedenis er schuilt achter gebeurtenissen uit het dagelijks leven van de Ommenaren.

Heeft u familie of vrienden op bezoek? Neem hen mee en begin een wandeling door de omgeving met een bezoek in het museum. Ontdek en beleef het verleden in het Historisch Museum Ommen!

Reactie

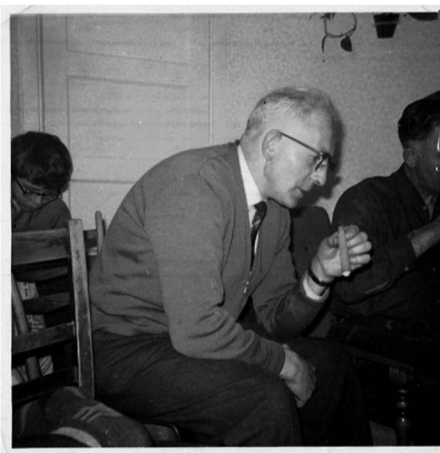
In de volgende Darde Klokke zal ik stil staan bij de tijd van pruiken en revoluties.

Heeft u vragen, opmerkingen of aanvullingen naar aanleiding van dit artikel dan kunt u reageren via gerkowarner@hotmail.com

Martend Makkinga 22 mei 1912 - 17 oktober 1986 Botermaker, bladenman, politicus en verzetsheld?

Onder deze aanhef schreef Albert Makkinga in 2020 een artikel in de Darde Klokke (nr 194/2020) over zijn verzetswerk in de Tweede Wereldoorlog.

Onderduikers helpen en voedselbonnen verzorgen, werd duidelijk. Het gerucht dat hij bij "standrecht"(*) betrokken was, bleef onduidelijk en niet aantoonbaar.

Na publicatie in de Darde Klokke kreeg Albert via de redactie van de Darde Klokke het telefoonnummer van een lezer (naam bij hem bekend). Deze vertelde Albert dat hij regelmatig contact had met zijn Oom Martend omdat beide lid waren van het Ommer Mannenkoor. Hij vertelde dat zijn oom één jaar voor zijn sterven aan hem opbiechtte dat hij (mede ook vanuit geloofsredenen) wroeging had rondom directe betrokkenheid bij het besluit en de uitvoering daarvan om een "gevaarlijke NSB'er" uit te schakelen.

Hij vond eigenlijk dat de nabestaanden het graf zouden moeten weten. Na zorgvuldig beraad en in overleg met diverse mensen, is toen besloten daar toch geen gevolg aan te geven, zeker ook omdat het gebeuren meer dan 40 jaar eerder plaats vond.

** Hoewel standrecht uitgelegd wordt als een maatregel/executie die zonder de normale rechtsgang wordt uitgevoerd, moet er in dit geval wel aan toegevoegd worden dat het besluit uitvoerig in een grotere groep (verzetsmensen) is besproken en dat bij meerderheid van stemmen daartoe is besloten.*

Die dikke steen.....

door Klaas Hadderingh

*Denkend aan "historisch erfgoed", past deze foto daar wel bij.
Meer dan 100.000 jaar, dus intrigeert me deze kei!
Zat de steen tussen het zand, door een reus naar hier gebracht
over het vlakke Nederland? (uit een legende, mooi bedacht!)*

*Zijn doel, dat scheen de Zuyderzee. Maar wat toen onderweg gebeurde,
zeulend met die zware vracht, was, dat die grote zak plots scheurde.....
Een spoor van hopen zand, zo vertelt ons het verhaal,
bleef achter op dit lage land, flinke bulten,
niet normaal!*

*Bij Lemele en Holten, vond men dat later niet
zo erg.
Daar had men immers sindsdien plots, hun
eigen hoge "berg"!
Met tussen Lemele en Archem, dan zo'n joe-
kel van een steen.
Vandaag de dag loopt menig wandelaar, er
nieuwsgierig eens om heen.*

*Of lacht de geoloog, studerend op die stenen,
om zo'n oliedom verhaal
en wijst op ijstijd, gletsjers, sporen, in weten-
schappelijke taal....
Acht wat maakt het eigenlijk uit, laat hier je
fantasie maar gaan
Zand of ijstijd? Om het even! Een steen die
je versteld doet staan!*

Rabo ClubSupport

De stichting De Darde Klokke is deelnemer aan de jaarlijkse Rabo ClubSupport. Graag willen wij Rabobankrekeninghouders vragen om een stem uit te brengen op De Darde Klokke. Hoe meer stemmen, hoe hoger het bedrag. Het bedrag zal besteed worden om het blad voor een zo'n laag mogelijk bedrag elke drie maanden bij de bijna 1000 lezers te laten komen. De Darde Klokke wordt geheel gerund door vrijwilligers.

Na de oorlog gaat het alledaagse leven weer gewoon door door Harry Woertink

Als Ommen op 11 april 1945 is bevrijd van de Duitse bezetting, wordt het dagelijkse leven weer opgepakt. De deels provisorisch herstelde Vechtbrug wordt nog eens onder handen genomen door de Engelse Royal Engineers (genie). Deze militairen bivakkeerden in de school op het Vrijthof en hebben onderdak in hotel De Zon.

Oranjeboom

Een niet alledaags schouwspel is te zien op de Markt. Het overblijfsel van de Oranjeboom die door pro Duitsers tijdens de bezetting werd vernield en afgezaagd, moet door vier NSB'ers uit Ommen worden verwijderd. Een talrijk publiek, dat door een groot aantal bewakers van Interneringskamp Erica op een afstand gehouden werd, zong vaderlandse liederen. Nadat de boomstam publiek verkocht was, werd deze op een wagen, waarop ook de NSB'ers moesten plaats nemen, door Ommen vervoerd, gevolgd door een grote menigte zingende Ommenaren. De koper, de heer Voortman uit Lemele, heeft de boomstam cadeau gegeven aan de familie De Haas, terwijl de opbrengst groot f 220 gulden aan Hark ten goede kwam. Het duurde overigens tot 1946 voordat een nieuwe Oranjeboom op het Kerkplein werd geplant.

De gemeente stelt een repatriëringcommissie in voor de verzorging van gerepatrieerde gevangenen en arbeiders afkomstig uit Duitsland die gehuisvest is in het Edithgebouw aan de Koesteege. Middels een advertentie in de plaatselijke krant meldt de middenstand dat alle zaken in Ommen en Lemele, die lid zijn van de Vereniging van Neringdoenden, elke donderdag na half één gesloten zijn met uitzondering van de kappers die maandagsmiddags de deur op slot houden.

Voetballen

Niet iedere voetballer heeft de beschikking over voetbalschoen. Om toch het voetballen weer te kunnen oppakken doet de voetbalvereniging "Ommen" het verzoek om nieuwe of gebruikte voetbalschoenen beschikbaar te stellen. Ook de afdeling atletiek en handbal gaan weer van start bij deze vereniging.

Oranjefeest

De Oranjecommissie treft voorbereidingen voor een Oranjefeest. De buurtschappen Beerze en Junne lopen voorop met de organisatie van een kinder- en volksfeest. Ook Vilsteren laat zich niet onbetuigd met een kinder- en volksfeest, waaraan ook een optocht verbonden is en Witharen heeft eveneens de organisatie rond van een Oranjefeest. Er is ook feest als de eerste trein weer rijdt van Zwolle naar Ommen en Mariënberg. De brug over de Regge, bij Ommen, die als laatste obstakel het treinverkeer naar Ommen belemmerde, is hersteld. Met het hervatten van het treinverkeer op deze lijn is een belangrijke verbetering tot stand gebracht, aangezien een doorgaande treinverbinding ook van groot belang is voor onder andere het transport van kolen.

* OMMEN, 19 Aug. In een gisteravond gehouden vergadering werd besloten den aanstaanden verjaardag der Koningin feestelijk te gedenken. Daar de tijd van voorbereiding te kort is, zal het feest op een nader te bepalen dag in September worden gehouden, terwijl met het gemeentebestuur overleg zal worden gepleegd om dan tegelijkertijd aan de heropening van het gerestaureerde gemeentehuis een feestelijk cachet te geven, evenals aan de inwijding van den op het Marktpllein reeds geplanten Oranjeboom. Tot leden der commissie werden door de vergadering gekozen mevr. Mulert en de heeren J. Berings, B. J. Bosscher, Johs. van der Kolk, G. de Levie, H. Luttekens, D. Oppedijk, C. J. Siero en E. H. Timmerman.

OudOmmen.nl

De bevolking van Ommen zet zich in voor de Hulpactie van het Rode Kruis (Hark) de hulporganisatie voor Nederlanders die door oorlogshandelingen, evacuaties en schaarste dringend hulp behoefden. De in Ommen opgehaalde gelden en goederen komen ten goede komt aan de bewoners van Terneuzen in Zeeland. Aan alle goederen is een kaartje bevestigd met het gemeentestempel van Ommen en de woorden: "Met goede wensen van de HARK".

Tyfus

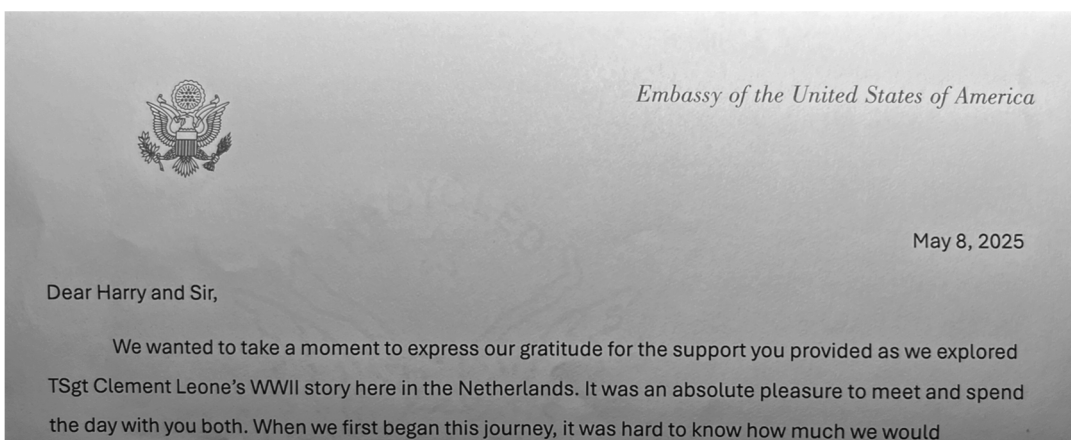
Kamp Erika het beruchte gevangenkamp op de Besthmenerberg wijzigt vanaf 11 april 1945 (de Bevrijdingsdag van Ommen) de naam van het kamp in **Erica** (met een c dus) en biedt als interneringskamp onderdak aan vermeende collaborateurs en voormalige leden van de NSB in afwachting van hun berechting. Door de slechte omstandigheden breekt hier de tyfus uit.

Deze slaat over in Ommen zelf en meerdere Overijsselse gemeenten. De situatie is ernstig. Zwembaden in de provincie worden tot nader order gesloten. De gemeente roept haar inwoners geen ongekoekte melk te gebruiken. In het Groene Kruisgebouw wordt gelegenheid gegeven voor vaccinatie tegen tyfus. Kamp Erica wordt mede om deze redenen aan het eind van 1946 gesloten.

Clement F. Leone

5 juli 1924 - 28 september 2022

*Begin mei 2025 ontvingen de redactie van dit blad een bedankbrief. Dat is niet heel uniek, maar deze was van de **Embassy of the United States of America** in Den Haag. De reden was als volgt.*

Op 24 februari 1944 werd een Amerikaanse B-24 bommenwerper in de buurt van de Duitse grens door een Duits jachtvliegtuig aangevallen. De opdracht om een vliegtuigfabriek in Gotha

(Duitsland) aan te vallen blijkt onmogelijk. De bommenwerper is zo zwaar beschadigd, dat de bemanning opdracht krijgt om het te verlaten.

Eén van de boordschutters, de 19-jarige Clement F. Leone probeert het vliegtuig te verlaten. Terwijl hij daar mee bezig is, ontploft het vliegtuig en wordt hij weggeslingerd. Gelukkig ontplooit zijn parachute en landt hij veilig op de grond.

Vijf van de tien bemanningsleden komen bij de crash om. De andere vijf

Lt. Robert A. Blomberg Crew

Standing L-R: Lt. Emery Varga, Navigator; T/Sgt. Richard McCormick, Engineer (KIA); Lt. Robert A. Blomberg, Pilot (KIA); Lt. Donald Widmark, Copilot; Lt. William McKee, Bombardier
Kneeling L-R: T/Sgt. Clement Leone, Radio; S/Sgt. Alvin Kaufman, Waist Gun; S/Sgt. John Sheppard, Tail Gun (KIA); S/Sgt. Edward Cooper, Ball Turret (KIA); S/Sgt. Lugan Hickey, Waist Gun
Not Pictured: M/Sgt. John Gunning, Armorer (KIA)

weten zich tijdig in veiligheid te brengen. Ze worden allemaal - vroeger of later - krijgsgevangens gemaakt.

Dit gebeurde boven Baalder in de gemeente Hardenberg. Nederlandse burgers raken niet gewond. Wel wordt een boerderij door brokstukken en/of bommen zwaar beschadigd.

Boordschutter Clement Leone komt in de buurt van Collendoorn neer. Burgers weten hem verborgen te houden voor zoekende Duitse militairen.

Na een aantal spannende avonturen wordt Leone door de verzetsman Ton Bons naar de Wolfskuil in Ommen gebracht. Daar wordt hij ondergebracht bij Jan Seigers die al meerdere geallieerde militairen heeft geholpen en gehuisvest.

Op 28 april 1944 begeleidde Ton Bons de vliegers Leone en Hooper (crash van "Portland Anne" in Den Oosterhuis op 8 maart 1944) naar Amsterdam. Deze reizen waren verre van veilig als gevolg van allerlei controles.

Na een periode in Amsterdam reisde Leone vanaf 6 juni 1944 door zuidelijk Nederland.

Harrie Otten, een bekende pilotenhelper, met twee geallieerde vliegers.

De bedoeling was dat men richting zuiden moest om bevrijd gebied te kunnen bereiken.

Uiteindelijk kwam hij in Antwerpen terecht. Daar werd hij op 13 juni 1944 door de Duitsers opgepakt. Leone belandde in een krijgsgevangenkamp, maar kon na de oorlog gezond naar de Verenigde Staten terugkeren.

De foto's en de tekst zijn uit het document van Leone's achterneef John Waghams. Hij werkte op de Amerikaanse ambassade in Den Haag.

**Voor het volledige verhaal verwijzen we u naar
<https://nl.usembassy.gov/clem-leone-netherlands/>**

Clem graduates Gunnery School in 1943.

Clement Leone stands in the war room, that is filled with many memories and mementos, at his home in Lake Heritage. He is wearing the Legion of Honor award which he received at the French Embassy in Washington D.C. (Darryl Wheeler/Getty Images)

LUNCH ■ DINER ■ PATISSERIE

IJSSALON

Stationsweg 1 ■ 7731 AW Ommen ■ telefoon 0529 45 17 82
www.ekkelenkamp-ommen.nl

www.bvbouw.nl - info@bvbouw.nl

Brink 10 - 7731 TG Ommen - Tel. 0529 - 451043

Nieuwbouw
Verbouw
Renovatie
Restauratie
Tekenwerk
Vergunningen

ERVEVECHTDAL
Koe safari^o

koe safari arrangementen horeca

Larinkmars 4 - 7731 RB Varsen/Ommen - T 06-18720630 - E info@koesafari.nl

www.ervevechtdal.nl

Hallo
JUMBO
Ommen

Markt 22-24, 7731 DB Ommen

T 0529 - 47 81 60

www.jumbo.com

**Functioneel & fit
boven de 50**

BEL VOOR MEER INFORMATIE

BRINK 35 | OMMEN

T 0529 454508

E INFO@CROSSFITOMMEN.COM

Bandenservice Ommen B.V.

voor volledig technisch onderhoud

Nieuwelandstraat 1

7731 TH Ommen

Tel. (0529) 45 37 84

www.bandenserviceommen.nl

GROTE EN KLEINE BEURTEN

**OOK VOOR
APK-KEURINGEN**

snel en
eigenzinnig
oplossingen
van nu
van cijfers naar
toekomstplannen

hart voor
resultaat

www.krcvanelder.nl

KRC VAN ELDEREN

accountants | belastingadviseurs

Nijkamp
installatietechniek

Bas Nijkamp

06 51 78 57 57

Coevorderweg 6

7735 KH Arriën

info@nijkampinstallatie.nl

Dunnewind Groep b.v.

Verhuur van:
mobiele kranen - shovels - containers - kippertrailers
diepladers - truck - kraan - aanhanger

Uitvoering van:
grondwerken - sloopwerken - rioleringswerken - bestratingen

Verkoop van:
zand - grond - grind

Als inwoner van de gemeente Ommen kunt u
zes dagen per week uw tuinafval gratis bij ons inleveren.

Openingstijden: Maandag t/m vrijdag van 8.00 uur - 17.30 uur
Zaterdag van 8.00 uur - 12.00 uur

Strangeweg 7
7731 GV Ommen
Tel. (0529) 45 21 50

info@dunnewindgroep.nl
www.dunnewindgroep.nl

UW DAK IS ONS VAK!!!

dakdekkers- en renovatiebedrijf

E. van der LINDE

OMMEN BV

Vermeerstraat 13 • 7731 SM Ommen • Tel. (0529) 45 30 33

Notarispost OMMEN

Zet het zwart op wit.

Notarispost Ommen

Vrijthof 8a, 7731 CN Ommen

T 0529 - 712 523

E secretariaat@notarispostommen.nl

I www.notarispostommen.nl

Spreekuur op afspraak.

sallands goed

registermakelaars & taxateurs

Al ruim 20 jaar on(t)roerend GOED specialist in Ommen

Hammerweg 59C - 7731 AJ Ommen

T 0529 455055 - ommen@sallandsgoed.nl

www.sallandsgoed.nl

DE KAPPER

Vrijthof 1

7731 CN Ommen

Telefoon (0529) 45 49 48

tijdvoorjezelf@salondekapper.nl

WWW.SALONDEKAPPER.NL

Maak online een afspraak

dranken & delicatessen

Varsenerstraat 2

7731 DC Ommen

T 0529 45 30 66

E info@wijnhofommen.nl

I www.wijnhofommen.nl

Bruder-Speelgoed.nl

A-merk speelgoed voor een betaalbare prijs. We zijn gevestigd in
Ommen dus afhalen (na online bestellen) is zeker een optie!
Strangeweg 11 te Ommen. Meer dan 2000 speelgoed artikelen.

Bezoek ons op www.bruder-speelgoed.nl

Koelvers
3 maaltijden voor

€15,-

Bestel uw maaltijden via: 0570 626 606 | info@gotink.nl | gotink.nl/proef

Ons adres: Nieuwelandstraat 17, 7731 TH Ommen

WILDTHOUT

Hotel & Restaurant

SERVICE, KWALITEIT EN GEZELLIGHEID!

Telefoon 0529-451592

info@wildthout.nl

www.hotelwildthout.nl

**AI KOMT
ZÖJT GOED HEB'N**

Restaurant-Catering

De Bootsman

Coevorderweg 19

7737 PE Ommen

Tel. (0529) 45 72 72

VOOR IEDEREEN EEN BELEVENIS

Bruine Hoopsweg 6

7645 BJ Hoge Hexel

www.bungalowparkhogehexel.nl

info@bungalowparkhogehexel.nl 0546-579865